

AIKUINEN, OSAATKO KOMMUNIKOIDA?

VAMMAISTEN LASTEN kommunikointikyky kyseenalaistetaan usein. Mutta kuinka usein kysytään, osaammeko me aikuiset kommunikoida?

On oikeastaan aika kohtuutonta, että odotamme lapsen osaavan kommunikoida meidän tavallamme, tietyn logiikan mukaisella puhekielellä. Meidänhän vanhempina ja ”viisaampina” pitäisi osata tai edes olla valmiita opettelemaan kommunikoidaan lapselle sopivalla tavalla, oli se sitten olemuskieltä, esine- tai kuvakommunikatiota tai jotain muuta. Olemmehan me suomea, ruotsia ja englantiakin edes jotenkin oppineet, kuinka emme sitten lapsen kieltä oppisi!

Ja kyllähän me opimme. Osaamme tulkita, itkeekö vauva nälkää vai väsymystä, osaamme vastata lepertelyllä hänen kujehteluunsa ja osaamme rauhoittaa hermostunutta. Mutta mihin tämä taito hukkuu lapsen kasvaessa? Aikuisten odotusten viidakkoonko? Lakkaammeko ymmärtämässä muita ilmaisukeinoja siinä vaiheessa, kun alamme odottaa lapsen osaavan ilmaista itseään puheella?

Tutkimusten mukaan aikuisten asenteet ja heidän heikot kommunikatiotaitonsa ovat esteinä vammaisten lasten kuulluksi tulemiselle. Olen itse tutkinut aihetta lasten kanssa työskentelevien ammattihenkilöiden osalta, mutta vuonna 2013 tehty Vaikuttava vertaistoiminta-hankkeen selvitys kertoo, että suurelle osalle vammaisten lasten vanhemmistakin lasten omien näkemysten suora kuuleminen on uusi asia.

MITÄ SIIS VOISIMME tehdä? Kaikkein tärkeintä olisi tarkastella kriittisellä silmällä omia asenteitaan. On helpompi kuunnella erilaisia ilmaisutapoja, jos oikeasti arvostaa erilaisuutta, eikä pidä sitä vain negatiivisena poikkeamisena normaaliudesta.

Kuunteluun auttaa myös lapsen näkeminen yksilönä eikä vain vammaisena sekä keskittyminen hänen vahvuuksiinsa. Tärkeää olisi nähdä lapsi oman elämänsä asiantuntijana sen sijaan, että näkisi hänet vain aikuisten toimenpiteiden – huo-

lenpidon, kasvatuksen, kuntoutuksen – kohteena. Hankalissa tilanteissa pitäisi osata nähdä myös oman toimintansa ja ympäristön vaikutus lapsen käyttäytymiseen ja kommunikointiin, eikä aina olettaa hankaluuksien johtuvan vammasta.

ASENTEIDEN TARKASTELUN lisäksi kannattaa tutkia omia kommunikointitaitojaan. Aikuisen ilmaisu- ja kuuntelutaitojen kehittämisessä tärkeää on hyväksyvän ilmapiirin luominen ja halu luoda läheinen suhde lapseen. Tähän liittyy valtasuhteiden muutos ja sellaiseen dialogiseen kommunikointiprosessiin uskaltautuminen, jossa lapsellakin on mahdollisuus neuvotella merkityksistä ja keskustelun aiheista.

Tärkeää on myös käyttää niitä menetelmiä, jotka mahdollistavat juuri kyseisen lapsen omien näkemysten ilmaisun. Sillä jos lapsi ei valitse kumpaakaan tarjoamastasi kuvasta, se ei välttämättä tarkoita, ettei hän osaisi valita. Hän ei ehkä vain halua kumpaakaan.

Minimiohjeena on siis se, että aina pitäisi olla tarjolla myös vaihtoehto ”jotain muuta / ei mitään näistä”. Kannattaa myös kiinnittää huomio lapsen viestin sisältöön sen ilmaisutavan – esimerkiksi äännekkyyden – sijaan.

Näin ovat siis lapset ja heitä kuunnelleet aikuiset tutkimuksissa kertoneet. Tutkimuksissa on onneksi ilmennyt, että aikuiset (ja jopa tutkijat) ovat oppimiskyisiä lasten kanssa kommunikoinnissa, joten toivoa siis on! Kannattaa ottaa oppia parhailta – siis lapsilta. ■

Johanna Olli

Lastensairaanhoidtaja, terveystieteiden maisteri ja väitöskirjatutkija

✕ Blogi: <http://lastentahden.blogspot.fi>

TUKIVIESTI 4/2014

45. vuosikerta

PÄÄTOIMITTAJA

Merja Määttä
puh. 0207 718 213
merja.maattanen@kvttl.fi

JULKAISIJA

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Pinninkatu 51, 33100 Tampere
Puh. 0207 718 200
Faksi (03) 222 7994
www.kvttl.fi

ILMOITUSMYynti

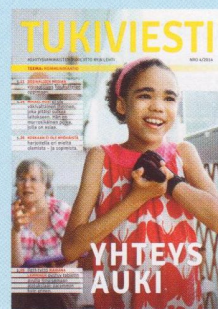
Merja Määttä
puh. 0207 718 213
merja.maattanen@kvttl.fi

TAITTO

Mika Aalto-Setälä | Otsomaria Oy

KANNEN KUVA

Mikko Käkelä

TILAUSHINNAT 2014

30 €/vuosikerta. Jäsenille maksuton

JÄSENASIA, LEHTITILAUSET

Jäsens sihteeri Sinikka Niemi
Puh. 0206 90 283
jasenpalvelu@kvttl.fi

PAINOS

14 500 kpl
ISSN-L 0355-7669
ISSN 0355-7669 (Painettu)
ISSN 2242-9123 (Verkkajulkaisu)
Aikakauslehtien liiton jäsen

PAINOPAikka

Forssa Print, Forssa 2014
Tukiviesti ei sitoudu julkaisemaan aineistoa, jota se ei ole tilannut, ja toimitus pidättää oikeuden lyhentää ja muokata tilaamatta lähetettyjä juttuja. Tilaamattomista artikkeleista ei makseta palkkiota.

AIKATAULU

Teemat, aineisto- ja ilmestymispäivät 2014
1. Vaikeavammaisuus 15.1. | 21.2.
2. Yhteistyön voima 19.3. | 26.4.
3. Terveys 4.6. | 11.7.
4. Kommunikaatio 3.9. | 10.10.
5. Minä päätän 5.11. | 12.12.

Löydät Kehitysvammaisten Tukiliiton myös Facebookista.

